

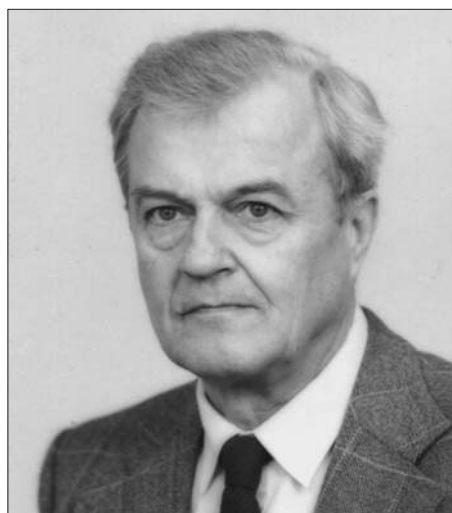
Jan Dowgiałło (1932–2019)

Jan Dowgiałło urodził się 29 lutego 1932 r. w miejscowości Nowomalina na Wołyniu. Rodzice: Karol Dowgiałło (rotmistrz I Pułku Ułanów Krechowieckich) i matka Zofia, z domu Potulicka, przez pierwsze lata po ślubie mieszkali w Warszawie. Do odziedziczonego przez ojca majątku Nowomalina – zdewastowanego podczas I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej, przenieśli się w 1928 r. Gdy zdążyli doprowadzić pałac i gospodarstwo do stanu kwitnącego, nastąpił wrzesień 1939 r. Dom wypełnił się uciekinierami przed Niemcami, już 17 września wkroczyła armia sowiecka (majątek położony był 5 km od granicy polsko-sowieckiej), a 19 września pojawili się funkcjonariusze NKWD, którzy zrabowali cenne rzeczy i zabrali Karola Dowgiałło. Intensywne poszukiwania jego miejsca pobytu nie dały rezultatu, nikt z rodziny już go nie zobaczył ani nie dostał żadnej wiadomości. Po latach jego personalia znalazły się na tzw. ukraińskiej liście katyńskiej, prawdopodobnie został zastrzelony w Kijowie w 1940 r., a jego szczątki spoczywają w jednym z masowych dołów śmierci w Bykowni.

Zofia z pięciorgiem dzieci (troje urodzonych jeszcze w Warszawie, dwóch synów w Nowomalinie), aby uniknąć wywózki na wschód, postanowiła przez Lwów dostać się do rodzinnych Obór pod Warszawą. Udało się tego dokonać i w ten sposób rodzina z okupacji sowieckiej znalazła się pod okupacją niemiecką. Dzieci były rozlokowane u krewnych w różnych częściach Polski. Matka oraz najstarszy syn Dominik (żołnierz AK) zginęli w Warszawie w pierwszych dniach powstania warszawskiego, córka Zofia (sanitariuszka AK) została wywieziona na roboty do Niemiec. Trzema chłopcami: Andrzejem (ur. 1928), Janem (1932) i Krzysztofem (1938), po wojnie zaopiekowali się siostra ojca i jej mąż. Jak pisał Jan: *zawdzięczamy im wywierowanie nas na ludzi*. Zamieszkali w Sopocie.

EDUKACJA, STUDIA

Edukację Jan rozpoczął w szkole sowieckiej, kontynuował w czasie okupacji niemieckiej, rozpoczął też na tajnych kompletach szkołę średnią, którą zakończył już w powojennej Polsce. W 1949 r. uzyskał maturę w Społecznym Liceum Ogólnokształcącym ZNP w Gdyni-Orłowie. Powstał problem wyboru studiów. Dowgiałło miał zainteresowania humanistyczne, lecz zdając sobie sprawę ze wzrastającej presji ideologii marksistowskiej, szczególnie dokuczliwej dla humanistów, wybrał studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Studiował krótko, gdyż po paru miesiącach został usunięty z uczelni ze względu na niewłaściwe pochodzenie społeczne. Jednak z pomocą przyszli profesorowie Włodzimierz Wawryka i Kazimierz Smulikowski, pochodzący tak jak Jan z Kresów Wschodnich. Dzięki nim został przyjęty na studia geologiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Gdy po 2 latach kierunek geologiczny w Poznaniu został zlikwidowany, kontynuował studia na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie

Ryc. 1. Jan Dowgiałło, 1990 r.

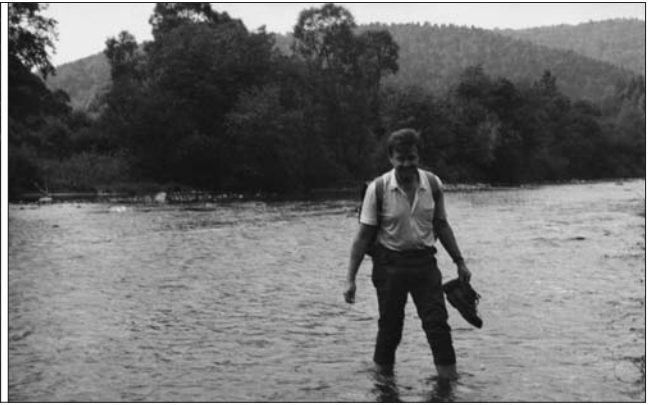
w 1953 r. uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie geologii z paleontologią.

W 1958 r. odbył 3-miesięczny staż w Instytucie Hydrologii i Klimatologii Uniwersytetu Paryskiego, w 1964 r. 3-miesięczne praktyki w Związku Uzdrawisk Republiki Federalnej Niemiec w Krefeld. Po doktoracie, w 1970 r. uczestniczył w 9-miesięcznym kursie geotermiki prowadzonym przez Międzynarodowy Instytut Badań Geotermicznych w Pizie.

Znał biegle języki: francuski, angielski, niemiecki, włoski, łacinę, biernie hiszpański i rosyjski, ponadto w czasie dłuższych wyjazdów zagranicznych nauczył się porozumiewać po arabsku, hindi i hebrajsku.

PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ, KARIERA NAUKOWA

Jan Dowgiałło pracę zawodową rozpoczął w 1953 r., realizując nakaz pracy w Przedsiębiorstwie Geologiczno-Fizjograficznym i Geodezyjnym Budownictwa Miejskiego *Geoprojekt* w Warszawie, gdzie został zatrudniony na stanowisku samodzielnego technika, a następnie projektanta. Brał udział w opracowywaniu map fizjograficznych dla planowanych miast. Gdy w firmie powstała Sekcja Hydrogeologii, zgłosił się do udziału w jej pracach – był to jego pierwszy kontakt z hydrogeologią. Merytoryczną opiekę nad tą sekcją i kształceniem personelu sprawował prof. Zdzisław Pazdro z Politechniki Gdańskiej (jeszcze jeden kresowiak), twórca polskiej szkoły hydrogeologii, autor podręcznika *Hydrogeologia ogólna*. Pracę w tej sekcji Jan ocenił jako cenny etap w swym kształceniu i w poznawaniu metod prac terenowych, a jednocześnie zachętę do rozwoju zawodowego i intelektualnego. W związku z tym z sukcesem podjął starania o przyjęcie na Wydział Geologii Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie został zatrudniony jako asystent (1955–1956). Tuż przed odejściem z *Geoprojektu*

Ryc. 2. Magister Jan Dowgiałło, ok. 1960 r.

wykonał orzeczenie hydrogeologiczne dotyczące wód leczniczych Łądko-Zdroju, które było początkiem jego praktycznego i naukowego zainteresowania problematyką geologiczną wód mineralnych, leczniczych i termalnych.

W 1957 r. rozpoczął pracę w podlegającym Ministerstwu Zdrowia Przedsiębiorstwie Państwowym *Obsługa Techniczna Uzdrowisk*, gdzie (z przerwami na wyjazdy zagraniczne) do 1963 r. pracował na stanowisku kierownika Pracowni Geologicznej i zastępcy głównego geologa Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej przy Centralnym Zarządzie Uzdrowisk. Wielokrotnie wyjeżdżał do różnych krajów europejskich na konferencje i w celach poznawczych.

Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskał w 1963 r. na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy dotyczącej solanek kołobrzeskich. Po doktoracie rozpoczął pracę w Instytucie Balneoklimatycznym w Poznaniu (Oddział w Warszawie) na stanowisku kierownika Pracowni Geologicznej, pełniąc nadal, jeszcze przez wiele lat, funkcję konsultanta i weryfikatora opracowań hydrogeologicznych sporządzanych dla polskich uzdrowisk. W 1970 r. na Wydziale Geologii UW uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk przyrodniczych, podstawę stanowiła rozprawa pt. *Studium genezy wód zmineralizowanych w utworach mezozoicznych Polski północnej*. W styczniu 1973 r. rozpoczął pracę w Zakładzie (później Instytucie) Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk, na stanowisku kierownika Samodzielnej Pracowni Hydrogeologii. Jednocześnie był członkiem konsultantem Komisji Dokumentacji Hydrogeologicznych działającej najpierw przy Centralnym Urzędzie Geologii, a później przy Ministerstwie Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych, a także w Biurze Projektów Branży Uzdrowiskowej *Balneoprojekt*. Był członkiem Rady Techniczno-Lekarskiej Zjednoczenia *Uzdrowiska Polskie*. W 1988 r. uzyskał tytuł profesora nauk przyrodniczych. W latach 1973–2014 był członkiem Rady Naukowej ING PAN, a także jej przewodniczącym. Zatrudnienie w ING PAN zakończył przejściem na emeryturę w 2013 r., lecz dalej, aż do śmierci, pełnił w nim rolę konsultanta.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I REDAKCYJNA

Od 1965 do 1997 r. (z przerwami) prowadził na Wydziale Geologii UW wykłady nt. *Hydrogeologia wód mineralnych i termalnych* oraz z *Hydrogeologii izotopowej*. Był także wielokrotnie zapraszany na zajęcia w innych polskich

uczelnianach, m.in. na Wydziale Hydrotechniki Politechniki Gdańskiej, Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, a także za granicą, np. przez 3 miesiące w 1995 r. wykładał na Uniwersytecie w Bordeaux, a także we wspomnianym Międzynarodowym Instytucie badań Geotermalnych w Pizie i w ETH w Szwajcarii.

Wypromował czterech doktorów, opracował wiele recenzji w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Był członkiem zespołów redakcyjnych międzynarodowych czasopism: *Applied Hydrogeology* i *Terra Nova*.

TEMATYKA BADAWCZA I OSIĄGNIĘCIA PRAKTYCZNE

Głównym kierunkiem działalności naukowej Jana Dowgiałły była hydrogeologia wód mineralnych – leczniczych i termalnych. Praktyczne doświadczenia zawodowe w zakresie poszukiwań, dokumentacji i eksploatacji tych wód stanowiły bogate źródło materiałów do badań naukowych.

Opracowania naukowe w pierwszych latach działalności dotyczyły rozpoznania geologicznych warunków występowania wód leczniczych na Niżu, głównie na Pomorzu, następnie ich genezy. Ważnym efektem jego pracy do roku 1969 w resorcie zdrowia było, wspólne z Ignacym Potockim i Andrzejem Karskim, książkowe opracowanie pt. *Geologia surowców balneologicznych*, poświęcone uzdrowskiemu surowcom leczniczym w aspekcie ich geologicznego występowania, poszukiwania, dokumentowania i racjonalnej eksploatacji oraz ekologicznej ochrony jako dobra narodowego. Jan Dowgiałło był autorem 2/3 objętości tego dzieła. Ważnym osiągnięciem było także przygotowanie i zredagowanie *Mapy wód mineralnych Polski w skali 1 : 1 500 000* (1975).

Pracownia Hydrogeologii ING PAN, którą kierował Jan Dowgiałło, zajmowała się poznawaniem genezy wód i ich składników w głębokich poziomach na podstawie badań hydrogeotermicznych i izotopowych. Jako pierwszy w Polsce wprowadził on, oprócz analiz hydrogeochemicznych, geochemię izotopów (izotopów trwałych). Metodę tych ważnych dla hydrogeologii badań upowszechnił w publikacji z roku 1970 r. w serii *Postępy Nauk Geologicznych* Wydawnictw Geologicznych. Z nazwiskiem Jana Dowgiałły łączy się znaczący postęp metodyczny w badaniach hydrogeologicznych Polski.

Zanim powstały polskie laboratoria, analizy wykonywał w placówkach zagranicznych, które posiadały aparaturę

Ryc. 3. Jemen – wododajny odwiert, 1984 r. Profesor J. Dowgiałło w środku z wąsami, w towarzystwie pracowników firmy wiertniczej

niedostępną w kraju, a następnie współpracował z ośrodkami rozwijającymi się w Polsce, na UMCS i w AGH. Wyniki tych badań przyniosły nie tylko ciekawe rezultaty naukowe, ale miały też znaczenie praktyczne. Okazało się, że już pierwsze analizy składu izotopowego tlenu (stosunki $^{18}\text{O}/^{16}\text{O}$) i wodoru (D/H) w wodach mineralnych i termalnych niektórych uzdrowisk Polski mogły posłużyć do odróżnienia wód reliktowych (morskich) od infiltracyjnych, a tym samym dawały podstawę oceny możliwości odnawiania niektórych ich złóż. Z kolei skład izotopowy siarki ($^{34}\text{S}/^{32}\text{S}$) w siarczanach wód podziemnych może być podstawą określenia źródła mineralizacji wód. Z kolei oznaczenie zawartości izotopu ^{36}Cl w wodach chlorkowych stało się fundamentem hipotezy o możliwości oszacowania wieku wód w osadach kredowych rejonu Gdańska i osadach oligocenu niecki mazowieckiej. Dalsze badania hydrochemiczne i izotopowe, kontynuowane także przez uczniów prof. Dowgiałły, poszerzają wiedzę o genezie wód termalnych i mineralnych, są także podstawą określenia zasięgów kopalnych basenów geotermalnych.

Jak widać, praca naukowa od początku działalności zawodowej J. Dowgiałły przeplatała się z jego aktywnością praktyczną, z korzyścią dla obu kierunków. Od roku 1957 brał udział w projektowaniu i dokumentowaniu wierceń poszukiwawczych i eksploatacyjnych wód termalnych na Pomorzu, na Niżu Polskim i w Sudetach. Ten ostatni region był objęty szczególnym zainteresowaniem profesora ze względu na szanse szybkiego wdrożenia uzyskanych rezultatów badań do praktycznego wykorzystania w uzdrowiskach sudeckich. Sprzyjała temu pomoc finansowa ówczesnych władz wojewódzkich, zainteresowanych rozwojem największego zgrupowania uzdrowisk w Polsce. W 1976 r. opublikował wyniki wyjątkowo szeroko zakrojonych hydrogeologicznych prac poszukiwawczych i bilansowych w Sudetach, z uwzględnieniem specyfiki budowy geologicznej, ze wskazaniem obszarów najbardziej perspektywicznych dla budowy ujęć wód termalnych o wysokiej temperaturze, niskiej mineralizacji, z korzystnym samowypływem. Opracowanie dotyczyło Kotliny Jeleniogórskiej (Cieplice Śląskie) oraz Ziemi Kłodzkiej (Lądek-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Duszniki-Zdrój). Praca zawiera prognozę wielkości zasobów eksploatacyjnych tych wód

w Sudetach oraz w rejonie przedsudeckim (szczawa w Grabinie k. Niemodlina). Perspektywiczność hydrogeotermiczną całego tego obszaru Dowgiałło podkreślał stale. Na Ogólnopolskim Kongresie Geotermalnym w 2018 r. przedstawił, z udziałem współautorów, możliwości ujęcia wód termalnych na potrzeby ogrzewania sieciowego Bystrzycy Kłodzkiej, wynikające z korzystnego uwarunkowania tektoniczno-hydrogeologicznego tego obszaru. Już w roku 1987 wskazywał na podobnie korzystne warunki rejonu Dusznik-Zdroju; to bogate złożo wody termalnej w istocie nawiercono w 2002 r.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że Jan Dowgiałło pełniąc misję ambasadora RP w Izraelu, kierował jednocześnie projektem finansowanym przez ówczesny KBN. Wyniki projektu były wyjątkowe – uzyskano wodę termalną nisko mineralizowaną (0,64 g/l) o najwyższej w Polsce temperaturze na wypływie ($87,8^{\circ}\text{C}$) przy wydajności $88\text{ m}^3/\text{h}$. Aktualnie woda ta jest czerpana na potrzeby lecznictwa balneologicznego i rekreacyjnego w zbudowanym dla tych potrzeb aquaparku *Termy Cieplickie*.

Wśród dokonań naukowych Jana Dowgiałły nie można pominąć jego wkładu w II tom *Hydrogeologii regionalnej Polski* (2007), w którym omówiono wody mineralne, w tym lecznicze i termalne naszego kraju. Opracowanie to jest znakomitą ilustracją wielkiego zasobu wiedzy jej autora i pięknej polszczyzny, jaką się posługiwał.

Ogromne doświadczenie prof. J. Dowgiałły było wykorzystywane przez Komisję Dokumentacji Hydrogeologicznych początkowo usytuowanej w Centralnym Urzędzie Geologii, a później w Ministerstwie Środowiska. Od 1965 r. przez wiele lat dla tej komisji opiniował projekty wierceń poszukiwawczych i eksploatacyjnych oraz hydrogeologiczne dokumentacje zasobów wód termalnych. Ponadto brał udział w przygotowywaniu aktów prawnych dotyczących eksploatacji tych wód. Dorobek naukowy prof. to ok. 150 publikacji, w tym 105 prac oryginalnych i 5 książek oraz ok. 250 projektów, ekspertyz, opinii.

Jan Dowgiałło czynnie uczestniczył w międzynarodowych konferencjach dotyczących wód leczniczych, szczególnie termalnych, był tak cenionym specjalistą, że został wybrany przewodniczącym Komisji Wód Mineralnych i Termalnych Międzynarodowej Asocjacji Hydrogeologów (AIH), pełnił tę funkcję w latach 1986–2002, a w roku 2006 został członkiem honorowym tej organizacji. Innym uhonorowaniem osiągnięć w skali międzynarodowej jest uzyskana w 1993 r. Nagroda im. A. Bacci (przyznawana przez Studium Hydrologicum Parmense, Parma, Włochy) za badania hydrogeologiczne, w szczególności wód leczniczych.

W kraju został uhonorowany wieloma nagrodami i odznaczeniami:

- 1968 r. – Odznaka *Za wzorową pracę w służbie zdrowia*,
- 1975 r. – Nagroda Sekretarza Naukowego PAN za kierowanie zespołem autorów i opracowanie *Mapy wód mineralnych Polski 1 : 1 500 000*,
- 1981 r. – Nagroda Sekretarza Naukowego PAN za wprowadzenie metody izotopów trwałych do badań hydrogeologicznych w Polsce,

- 1989 r. – Złota odznaka *Zasłużony dla uzdrowisk polskich*,
- 2006 r. – Złoty Krzyż Zasługi,
- 2006 r. – odznaczenie *Zasłużony dla polskiej geologii*,
- 2008 r. – Członkostwo Honorowe Polskiego Stowarzyszenia Geotermicznego,
- 2016 r. – odznaczenie *Zasłużony dla polskiej hydrogeologii*,
- 2017 r. – Nagroda Ministra Środowiska *Geologia 2017*.

MISJE ZAGRANICZNE

Dowodem docenienia fachowości J. Dowgiałły było włączenie go jako eksperta do międzynarodowego zespołu realizującego w ramach Programu Rozwoju ONZ (UNDP) w Indiach projekt *Poszukiwania i wykorzystanie energii geotermicznej w Indiach (Exploration and development of geothermal power – Project IND/73/308 – New Delhi)*. Zadanie trwało 2 lata (1976–1977), a J. Dowgiałło, jako ekspert w dziedzinie geotermiki i hydrogeologii, wykonywał m.in. uciążliwe prace terenowe oraz piesze wędrówki w gorącym klimacie, które miały na celu wytypowanie miejsc perspektywicznych pod względem występowania wód termalnych, a także lokalizacji ich ujęć.

Druga podobna misja, to realizacja projektu Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) *Zaopatrzenie w wodę wsi w Arabskiej Republice Jemenu*. Zadaniem J. Dowgiałły było wytypowanie miejsc usytuowania wierceń – ujęć wody pitnej dla ludności w tym górzystym, pustynnym, ubogim kraju, w którym jedyną dostępną wodą była deszczówka. Pierwotnie misja miała być zrealizowana w pół roku, lecz została przedłużona i trwała od 1981 do 1984 r. Badania terenowe w zwrotnikowym, suchym pustynnym klimacie, w sytuacji konfliktów międzyplemiennych, wśród uzbrojonych ludzi żyjących na krawędzi wojny domowej, były trudnym wyzwaniem. Jak wspomina żona profesora, czynnikiem łagodzącym kontakty z tymi nie zawsze życzliwymi ludźmi była obecność ich kilkuletniego synka, bowiem mużłmanie cechują się serdecznym stosunkiem do dzieci. Ponadto Jan umiał utrzymać dobry kontakt z miejscową ludnością, nawet nauczył się języka arabskiego na tyle, aby móc się z nimi porozumiewać. A obopólna radość, gdy woda wytrysnęła z wiercenia usytuowanego w wyznaczonym przez niego miejscu, wynagradzała wszelkie trudności i obawy. Za swoje największe osiągnięcie naukowe uważał wyznaczenie lokalizacji zakończonego sukcesem wiercenia za wodą w sytuacji, gdy poziom wodonośny znajdował się w piaskach rzecznych przykrytych bazaltem o niewiadomej, trudnej do oszacowania grubości. Przeżycia z tym związane J. Dowgiałło opisał w wywiadzie opublikowanym w specjalnym numerze *Przeglądu Geologicznego* z 2010 r. (58, 9/1: 724–729) wydanym z okazji XXXVIII Kongresu Międzynarodowej Asocjacji Hydrogeologów (IAH), który odbył się w Krakowie. Nawiasem mówiąc, opisał tam także inne ciekawe wspomnienia z misji ONZ w Indiach oraz z pełnienia funkcji ambasadora w Izraelu.

PRACA SPOŁECZNA

W latach 1980–1981 pomiędzy dwiema wspomnianymi już misjami zagranicznymi i po ich zakończeniu w roku 1984 włączył się w działalność społeczną. Był zastępcą przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ *Solidarność*

w ING PAN, a dodatkowo miał inne zajęcia, np. współorganizował społeczne dyżury nocne zaufanych osób polegające na pilnowaniu grobu ks. Jerzego Popiełuszki przed ingerencją ówczesnej władzy i służb specjalnych. Był delegatem na I (wrzesień/październik 1981) i II (marzec 1990) Krajowy Zjazd *Solidarności*, w latach 1989–1990 pełnił funkcję Przewodniczącego Komisji Porozumiewawczej NSZZ *Solidarność* w PAN. Komisja działała nie tylko w Warszawie, ale i w innych miastach, przygotowywała i opiniowała projekty ustaw i innych przepisów dotyczących głównie organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, opiniowała nowych kandydatów na dyrektorów i członków dyrekcji placówek PAN.

Ponadto J. Dowgiałło był członkiem Zarządu Polskiej Rady Ruchu Europejskiego (1996–2013) i Zarządu Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk (1996–2014), a także prezesem Fundacji *Polska Katedra w Uniwersytecie Jerozolimskim* (1995–2015) utworzonej z jego inicjatywy w czasie pełnienia funkcji ambasadora w Izraelu.

DZIAŁALNOŚĆ POLITYCZNA

Transformacja ustrojowa 1989 r. przyniosła Janowi Dowgiałle nowe wyzwanie. Była nim propozycja prof. Krzysztofa Skubiszewskiego, ministra spraw zagranicznych w rządzie Tadeusza Mazowieckiego, objęcia stanowiska ambasadora w Izraelu. Była to misja wyjątkowo trudna z wielu względów. Ministrowie spraw zagranicznych Polski i Izraela 17 lutego 1990 r. podpisali protokół o wznowieniu stosunków dyplomatycznych między oboma krajami, zerwanych na polecenie ZSRR w 1967 r. po tzw. wojnie sześciodniowej. Zaistniała więc pilna potrzeba odbudowy tych stosunków, w warunkach niechęci części społeczeństwa izraelskiego do Polski i Polaków. Ponadto od stycznia 1990 r. trwała tzw. pierwsza wojna nad Zatoką Perską.

Kandydaturę ambasadora musiała zaakceptować sejmowa komisja spraw zagranicznych. Jak wspominał Jan Dowgiałło, przesłuchanie mające na celu ocenę kwalifikacji kandydata trwało 2 godziny. *Jeden z prominentnych postów prawniczych zapytał mnie, jak zamierzam walczyć z antypolonizmem, z którym spotkam się niewątpliwie w Izraelu. Odpowiedziałem, że o żadnej walce nie może tu być mowy, a o sile argumentów w dyskusjach powinien decydować spokój i zdrowy rozsądek. Ostatecznie zdałem pomyślnie ten wcale nietławy egzamin* (rozdział autorstwa J. Dowgiałły *Placówka w Izraelu* w książce *Krzysztof Skubiszewski i dyplomacja czasów przełomu*; Wyd. Miejskie Poznań, 2016). Zasadę tę realizował ambitnie i konsekwentnie, a efektem tego była poprawa stosunków polsko-izraelskich budowana na podstawie dobrych kontaktów z różnymi instytucjami, a przede wszystkim z Yad Vashem, i na przyjaznych stosunkach z ludźmi. Najbardziej ambitnym dokonaniem, zrealizowanym przy udziale polskojęzycznych profesorów Uniwersytetu Hebrajskiego, po przezwyciężeniu wielu trudności, było zorganizowanie Polskiej Katedry na Uniwersytecie Jerozolimskim. Stało się to dopiero w 1999 r. po powrocie J. Dowgiałły do Polski i zorganizowaniu fundacji, której zadaniem było zbieranie funduszy na pokrycie kosztów jej działania. Ten rozdział w życiu J. Dowgiałły był najbardziej oddalony od geologii. Ale nie całkowicie, bo brał on udział w różnych konferencjach geologicznych, a poza tym, jak pisze przyja-

Ryc. 4. Na uroczystych obchodach pięćdziesięciolecia ING PAN w 2006 r. Wszystkie fot. ze zbiorów rodzinnych

ciel rodziny Dowgiałłów, Harvey Sarnier, pochodzący z Wołynia kalifornijski prawnik: [...] *zabawne było widzieć go na izraelskiej pustyni siedzącego z młotkiem geologicznym i rozbijającego jakiś kamień, podczas gdy jego mały syn, Jan Paweł, kilka metrów dalej rozbijał mały kamień młoteczkiem dostosowanym do swego wieku.*

ZAKOŃCZENIE – ZAMIAST PODSUMOWANIA

Życie Jana Dowgiałły było bogate, pracowite, urozmaicone, ciekawe, i jak sądzę – szczęśliwe. Postawa jego bliskich i jego samego w tragicznych sytuacjach w czasie wojny i w latach powojennych pokazuje, jak można nie poddać się przeciwnościom, zachować optymizm i wypracować swoją drogę życia. Zapewne wynikało to z przekazanych mu rodzinnych doświadczeń poprzedniego pokolenia, ich patriotyzmu i hartu ducha, a także wiary. Bardzo ważna była pomoc nie tylko ze strony dalszej rodziny, ale i innych osób pochodzących także z kresów Rzeczypospolitej. W późniejszych latach wspierała go własna rodzina: żona, trzy córki i syn, z potrzebami których liczył się przy podejmowaniu kolejnych życiowych wyzwań. Liczna rodzina: dziesięcioro wnucząt i jedenaścioro prawnucząt, była dla niego źródłem siły i radości, nie mówiąc o kłopotach.

Młody Jan Dowgiałło, mimo zainteresowań humanistycznych znalazł swą zawodową drogę życia w hydrogeologii i zaangażował się w nią z energią i pasją. Zaowoco-

wało to wieloma osiągnięciami praktycznymi i naukowymi, w dużym stopniu wzajemnie powiązanych. Zauważyli to przedstawiciele organizacji międzynarodowych (ONZ, WHO), dzięki czemu został wysłany jako ekspert do Indii i Yemenu. Praktyczne rezultaty tych misji, poprzedzone trudnymi, ale ulubionymi pracami terenowymi, dały mu dużą satysfakcję. Jednocześnie misje te stanowiły dla niego cenną możliwość poznania przedstawicieli innych kultur. Jan Dowgiałło był także otwarty na inne rodzaje aktywności: społecznej w czasach *Solidarności* i politycznej w wolnej Polsce. Łatwo nawiązywał bliskie kontakty z ludźmi. Na pewno wynikało to nie tylko z okazji, ale i chęci, życzliwości oraz umiejętności tworzenia bliskich więzi, wielkim ułatwieniem była znajomość języków obcych. On sam, oceniając w wywiadach np. pracę ambasadora w Izraelu, pisał, że była ona okazją do nawiązania kontaktów i trwałych przyjaźni z wieloma ciekawymi lub po prostu mądrymi i dobrymi ludźmi. Oczywiście nie ze wszystkimi ludźmi było to możliwe, w stosunku do niektórych zachowywał daleko idący krytycyzm. Dobre kontakty dotyczą także osób, które spotykały profesora w codziennej pracy w instytucie. Oni pamiętają, że można było liczyć na jego pomoc i radę w potrzebie, np. w sprawach dotyczących problemów ze znajomością języków obcych.

A w końcu trzeba koniecznie wspomnieć jeszcze jedną cechę Jana bardzo cenną w życiu codziennym – poczucie humoru. Pozwolę sobie podać dwa przykłady. Jak dowiedziałam się od jego żony, Jan urodzony 29 lutego specjalnie obchodził pełne urodziny – raz na cztery lata. W kręgu rodzinnym liczone były te *pełne*, więc najbliżsi w roku po jego śmierci wspominać będą 22-letniego tatę dziadunia. I drugi przykład, gdy byłam dyrektorem ING PAN podarował mi odbitkę swego artykułu o fundacji: *Polska Katedra w Uniwersytecie Jerozolimskim*, a w dedykacji napisał, że to była *pokątna działalność personelu (!)*.

Podsumowując jednym zdaniem, można stwierdzić, że Jan Dowgiałło miał piękne, bogate, owocne życie w *pełnym wymiarze*.

Bardzo dziękuję za pomoc w przygotowaniu tego tekstu pani Annie Dowgiałło, prof. Bogdanowi Kozerskiemu i prof. Andrzejowi Żelaźniewiczowi oraz dr. Józefowi Fistkowi.

Teresa Madeyska
Emerytowany profesor ING PAN